

עניין בעניין

לקט עניינים לימי ספירת העומר

ענייני חודש איר. נוסח הספירה והלכותיה.
תגלחת בימי הספירה. תענית בה"ב. לג' בעומר ועוד.

לקט עניינים על ענייני ספירת העומר בכללות.

מתוך עלון "הדף היומי"
היוצא לאור ע"י "מדרשית הדף היומי - פ"ת"

בראש כל נושא הובא המסכת והדף שמשמם נלקטו הדברים.

ואין לבימ"ד בלא חידוש - הוספנו כאן כמה וכמה נושאים הקשורים לעניינים.

בתקוה שיהיו הדברים לתועלת להגדיל תורה ולהאדירה.

יעקב שפירא
להארות והערות בעניינים הכתובים
kobi.tora@gmail.com

קונטרסי "עניין בעניין" שיצאו בס"ד עד עתה:

עניין בעניין פסח

עניין בעניין סוכות

עניין בעניין חנוכה

עניין בעניין פורים

להשיגם בדוא"ל הנ"ל, ובעז"ה תקבלו בדוא"ל חוזר.

תוכן העניינים

- 4.....חודש אייר מסוגל לרפואה.....
- 4.....ימי ספירת העומר, ימים שראוי ללמוד בהם מסכת סוטה.....
- 4.....מדוע נפטרו תלמידי ר"ע בין פסח לשבועות?.....
- 5.....מצוות ספירת העומר.....
- 6.....מצווה למנות ב"פה" או מועיל אף ב"הרהור"?.....
- 7.....ספירה מסופקת בספירת העומר?.....
- 7.....יה"ר אחר ספירת העומר.....
- 8.....מה ההבדל בין "ספירת זבה" ל"ספירת העומר"?.....
- 9.....האם יהיה נפק"מ לברכת שהחיינו על ספרה"ע?.....
- 10.....נוסח "ספירת העומר" לפי מעשה הקצירה.....
- 10.....חומר איסור השחתת הזקן כנגד תגלחת בספירת העומר.....
- 11.....המגלח בתער האם ראוי לעלותו לתורה?.....
- מדוע יום פטירתו של משה רבינו, יום צער.
- 12.....יום פטירתו של רשב"י, שמחה?.....
- 13.....עקרי הענין של ספירת העומר – תענית בה"ב – לג' בעומר.....
- 14.....מצוות ספירת העומר אי הוי מצוות עשה שהזמן גרמא.....
- 14.....ימי הספירה "ימי דין".....
- 14.....מנהג ימי האבלות.....
- 15.....תענית בה"ב, טעם התענית.....
- 15.....ל"ג בעומר.....
- 15.....חלקה במירון.....

חודש אייר מסוגל לרפואה

הגמ' אומרת אמר שמואל כולהו שקייני מדביחא ועד עצרתא מעלו. כלומר המשקין של רפואה בזה הזמן מועילין מדביחא לעצרתא וביאר החת"ס שזה חודש אייר. כתב בבני ישכר חודש זה נבחן ומנוסה בחכמת הרפואה דהנה כל החולשות והחולאים ע"פ רוב באים מן המאכלים שאינם לפי מזג האדם והנה בחודש זה התחיל המן לירד "לחם אבירים" לחם שנבלע באיברים ולא היה בא מזה שום חולי ושום מכאוב נמצא בחודש זה נתרפאו כל החולאים ע"כ נשאר טבע קיים שהחודש הזה סגולה לרפואה. (לדעת החת"ס יו"ד סי' רלג' התחיל המן לירד בל"ג בעומר) והביא בטעמי המנהגים (אות תרג') אייר ר"ת אני ה' רופאיך.

סוטה ב

ימי ספירת העומר, ימים שראוי ללמוד בהם מסכת סוטה.

הביא מרן בשו"ע (או"ח תצג, ד) שנהגו הנשים שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת משקיעת החמה ואילך. במ"ב (סקו"ח) כתב שדין זה נוהג אף באנשים ולא דווקא בנשים. נאמרו הרבה טעמים למנהג זה.

אולם בשבלי הלקט (סימן רלה עמוד 218), הביא בשם אחיו רבי בנימין, טעם הדבר שנהגו הנשים לא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת, היות וזמן זה הוא זמן ספירת העומר, וע"י שלא יעשו הנשים מלאכה, יזכיר להם את מנחת סוטה. שהרי דין "קרבת העומר" ו"מנחת סוטה", ששניהם באים מעשירית האיפה מקמח שעורים, בשונה משאר המנחות שהקריבו אותם מקמח חיטים. ומסיים דבריו "ולהיות להן לזכר ולסימן לבעבור תהיה יראת ד' על פניהן ונווסרו כל הנשים אשר לא תבגודנה אשה מריעה".

מחמת כך, כתב בספר מנחת עומר (דף כג, ב) שבימי ספירת העומר שמונים מט' ימים ילמדו מסכת סוטה שאף היא מונה מט' דפים.

סוטה ד

מדוע נפטרו תלמידי ר"ע בין פסח לשבועות?

לאחר שלמדנו שאיסור דרבנן הוא כה חמור, מחמת שדינו כפורץ גדר וכד'. יש מקום להבין את קושיית גדולי בעלי המוסר, עבור מה בא עונשם של תלמידי ר"ע שנפטרו בין פסח לעצרת. מבואר במדרש ובגמ', שלא נהגו כבוד זה בזה. ותמהו כבר גדולי עולם. מה האיסור החמור שלא נהגו כבוד זה בזה. היכן מצאנו עונש מיתה על הנהגה, על דבר שאינו מוגדר כמצווה אלא כיותר קרוב להשקפה. וכמובן, שאין אנו עוסקים ב"חטאי הקדמונים", הם עניינם היה דק עד אין נבדק לפי רום מעלתם וגובהם בשמי שמים בעבודת הבורא, אולם אנו באנו ללמוד מה אנו צריכים לתקן בעקבות אותם מאורעות שנזכרו בתולדות ישראל לדורי דורות.

הזמן שנפטרו אותם גדולי עולם, היה בין פסח לשבועות, הזמן המרום ביותר, כפי שכתב הרמב"ן בביאורו על התורה, שימים אלה מוגדרים כימי חול המועד, צירוף מדהים בין יציאת מצרים, שם נבחרנו להיות "עם סגולה", עד מעמד הר סיני, שבו קיבלנו את התורה, ונהיינו משועבדים להקב"ה. באותו זמן נפטרו תלמידי ר"ע, זמן זה, שראוי להבין ולהשריש את האמונה במציאות ד', נותן התורה, ואמיתות התורה, וממילא במעתיקי השמועה מוסרי התורה מדור לדור. אם "חטאו" אותם גדולי עולם שהיו בדרגה של תנאים, תלמידי ר"ע, וחטאם היה בזלזול חבריהם, לא נתנו ליבם לכוח העצום שיש ב"רבנן", כפי שלמדנו שכוח רבנן הוא כוח גמור, והחמירו בכל הדברים דרבנן יותר משל תורה, א"כ באותו זמן שאנו מתכוונים לקבלת התורה, שחלק מחלקי התורה, ואף יותר חמור כמבואר, הוא פסקי ההלכות וההנהגות של רבנן, באותו זמן דווקא פגעה מידת הדין באותם קדושי עליון, כפי שלמדנו במשניות

באבות (ב, י) ש"הוי זהיר בגחלתן שלא תכוה, שנשיכתן נשיכת שועל, ועקיצתן עקיצת עקרב, ולחישתן לחישת שרף, וכל דבריהם כגחלי אש".

אמנם ראוי להזכיר את דבריו של הגר"ש גוטפריד שליט"א שביאר, שלא היה כאן עונש, ובודאי שלא היה כאן חטא. אלא מבואר, שלאחר שנפטר תלמיד ר"ע, אמר ר"ע לחמשת התנאים שנשארו, אתם אל תהיו כמוהם, מה התכוון ר"ע לומר? ביאור הדבר, בסדר נתינת התורה, יש אנשים שראויים להעביר את התורה מדור העבר אל דור העתיד, כאשר אותם תנאים קדושים, בעקבות הנהגה שאינה ראויה, לא זכו להיות בכלל מעבירי התורה מדור לדור, כיון שהיה להם הבנה בהנהגתם, שאינה עולה עם ההנהגה של כבוד זה לזה, ממילא הם לא היו ראויים להנחיל את התורה לדור הבא, א"כ כבר לא היה להם תפקיד בעולם, הם כבר לעצמם התרוממו לדרגת תנאים, תפקידם היה להעביר את התורה לדור הבא, אולם בהנהגתם לא זכו לכך, לכן לא היה להם מקום בעולם וסיימו את תפקידם. בא ר"ע לחמשת תלמידיו שנשארו, אמר להם, אתם תדבקו בהנהגה אחרת אל תהיו כמוהם, תדעו שיש לכם תפקיד להעביר את התורה לדורות הבאים.

עתה אף מובן, מדוע אנו נוהגים לדורי דורות מנהגי אבלות, לזכר אותם ענקי רוח, אין הכוונה שהאבלות היא על אותם תנאים, שהרי לא מצאנו עוד מנהגי אבלות על תנאים שנפטרו. אלא אבלים אנו על מיעוט התורה. כל התורה שבידינו, מחמת חמשת תלמידי ר"ע, שהם העבירו בסופו של דבר את התורה. ונחשב עתה, אילו היו מעבירים לנו את התורה 24,000 תנאים, כמה תורה באיכות ובכמות הייתה בעם ישראל, לכן בימים אלו של הכנה לקבלת התורה אבלים אנו, על מיעוט התורה בעולם.

ר"ה ה

מצוות ספירת העומר

הגמ' אומרת, שמצווה למנות ימים ומצווה למנות שבועות. המקור בתורה, "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהייה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה'". (ויקרא כג טו-טז) "שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות" (דברים טז ט).

הגמ' במנחות (סו.) דנו בצורת הספירה. ומכח כך מצאנו בראשונים, כמה שיטות בצורת הספירה. הטור (בסי' תפט') הביא את שיטות הראשונים בזה וכך, וסופר הימים והשבועות. כיצד, ביום הראשון עומד ומברך על ספירת העומר היום יום אחד עד שמגיע לשבעה ימים. ואז יאמר, היום שבעה ימים שהם שבוע אחד. וביום שמונה יאמר, היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד. עד שיגיע ל"ד יאמר, היום ארבעה עשר ימים שהם ב' שבועות וכן לעולם. שיטה שנייה מביא הטור בשם אבי העזרי, שאין צריך למנות הימים רק עד שיגיע לשבוע. כגון, היום יום אחד עד שיגיע לשבעה ימים. ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד. אבל מכאן ואילך אין צריך למנות ימים של שבוע שעברה עם השבוע הבא, אלא ביום שמנה יאמר, היום שבוע אחד ויום אחד. ואצ"ל היום שמנה ימים, שכבר מנאם בשבוע שעבר. ומביא שיטה שלישית, יש אומרים, שאין להזכיר השבועות אלא בסוף השבוע. כגון, ביום ז' יאמר היום ז' ימים שהן שבוע אחד. וביום ח' אינו אומר אלא היום ח' ימים. עד שיגיע ל"ד וכן לעולם. אולם מכריע הטור כשיטה הראשונה.

לאחר שלמדנו את מחלוקות הראשונים בצורת הספירה, אומר המ"ב (סי' תפט' סק"ז וסק"ט)

א. אם ספר ימים לחוד, ולא הזכיר שבועות. ו"א, שיצא בדיעבד. ו"א, שצריך לחזור ולספור ימים ושבועות כדון, וע"כ חוזר וסופר בלא ברכה. ב. אם מנה שבועות ולא ימים, כגון שאמר ביום השביעי היום שבוע אחד ולא הזכיר ימים כלל, לכו"ע לא יצא.

ג. אם ביום השמיני, לא אמר אלא היום שמונה ימים, ולא סיים שהם שבוע אחד וכו', נמי יצא. שהרי הזכיר שבועות אתמול ביום השביעי. וכן אם לא אמר אלא היום שבוע אחד ויום אחד בלחוד, נמי יצא שהרי כבר הזכיר הימים שעברו כל אחד ביומו.

מצווה למנות ב"פה" או מועיל אף ב"הרהור"?

למדנו שיש מצווה למנות ימים ושבועות. במצווה זו יש לעיין האם היא מצווה המוטלת על האדם בצורה של מצווה שבגופו, שהוא עצמו ימנה, ויוציא בשפתיו. או מועיל שימנה במחשבה. או שיכול להועיל אף ע"י "שומע כעונה" שישמע מחברו. או שיכול להועיל לשם מצווה גם אם יכתוב את הספירה.

נפסק בטושו"ע (סי' תפט' והוא מהגמ', מנחות סה'): מצווה על כל אחד ואחד לספור לעצמו. נראה במחבר (שם סעיף ג') ש"שומע כעונה" יכול להועיל אך ורק לגבי הברכה ולא לגבי עצם הספירה. בשו"ת הרשב"א כתב, (בתשובה תנח', הובא בב"י ד"ה כתב) "וספרתם" הוי מיעוט, ובעינין ספירה לכל אחד ואחד. כמו דדרשינן "ולקחתם" גבי לולב, דבעינן לקיחה לכל אחד ואחד. ולהדיא כתב הרשב"א (בתשו' קכו') דשייך לצאת רק בברכה. ונתנו טעם האחרונים ש"שומע כעונה" יכול להועיל, שלחבירו יש יום ספור. והוא עצמו לא ספר. שאין זה רק מצווה אמירה בפה, כמו ברכת המזון שהלכה שיברך, ואם לא יכול לברך וכד' יוכל לצאת מחבירו מדין "שומע כעונה". אולם ב"ספירת העומר", צריך שלו עצמו יהיו ימים ספורים. וע"ז שומע כעונה לא יכול להועיל. וכמו מצוות שבגופו. שלא יכול להועיל לו מה שחברו יניח תפילין. כך גם לא יכול להועיל לו, מה שחברו ספר. ויל"ע.

הברכי יוסף (סי' תפט' סק"ד) כתב, שהסופר ע"י הכתב, אי לאו כדבור הוא, לא יצא. דהוי ליה כמהרהר, וקיי"ל הרהור לאו כדבור דמי. מתוך דבריו נראה, שלמ"ד שהרהור כן נחשב לדיבור, יכולה להועיל ספירה ע"י הכתב.

ועי' בקרן אורה בברכות (כ'): שהקשה איך נקט רבינא שהרהור כדיבור בכל מקום, הרי מצינו כמה מצוות של דיבור שלא מועיל בהרהור, כ"הגדה" ו"קידוש" ו"ספירת העומר". (ועיי"ש איך לומד ועל מה העמיד את דברי רבינא) וצריך ביאור בדבריו, מדוע בדברים הנ"ל לא מועיל ע"י הרהור, בשלמא "הגדה" המצווה להגיד לאחר א"כ לא שייך בזה הרהור. אולם מדוע שאר דברים לא מועיל. ועי' בשו"ת לב אברהם (סי' סב').

ועי' בהעמק דבר (אמור פרק כג' פסוק טו') שהביא מהגמ', דדרשינן, דספירה דוקא בפה, ולא בלב. והקשו האחרונים על דבריו שלא נזכר דין זה בגמ'. (ועי' מועדים בהלכה.)

בשו"ת רע"א (קמא סי' כט') הוכיח הגר"ב וולף איגר שלא מועיל לספור ספירת העומר ע"י הכתב. משום שתיקנו ברכה על ספירת העומר. וכתב הב"י שלא תיקנו ברכה על דברים שבלב, ולכן לא מברכים על בטול חמץ. ממילא, ספירת העומר זאת מצווה שצריך בה עשייה לכה"פ דיבור, ולא מועיל ע"י הכתב. הרע"א דחה, דיש צד גדול שכתובה כן מוגדרת כדיבור, וא"כ יכול לברך אף על הספירה ע"י כתיבה. (ועי' פרמ"ג משב"ז סי' מז' סק"ג ובסי' קצט' א"א סק"ח וברע"א שם סי' ל' לגבי הפרשת תרומה ובשו"ת פני אברהם סי' יז')

ועי' בשאג"א (סי' כד'), ובתקון משה (ח"ב פסח אות כה'). שהקשו למ"ד "הרהור כדיבור דמי", איך יכול לברך על ספירת העומר, הרי קודם הברכה צריך לדעת איזה יום סופר, ואם חשב שהיום צריך לספור כך וכך, הרי הרהור כדיבור, וכבר עלתה לו ספירה, א"כ איך מברך אח"כ על הספירה. ובאמת י"ל, שהמ"ד שסובר שהרהור כדיבור, יסבור, שמצוות צריכות כוונה, וכיון שהתכוון לצאת יד"ח בספירה רק כאשר יוציא מפיו, ולא ע"י מחשבתו. יוכל לברך. ובדאי שכאן יועיל, שהרי יש כאן כוונה הופכית, שהרי אם מתכוון לצאת בדיבור, בודאי שלא מתכוין לצאת במחשבה. ודו"ק. אמנם עי' ברע"א (תנינא סי' קנא') ובתהילה לדוד (סי' סב') שבדברים דרבנן, לא יוצא בהרהור לכו"ע. כיון שרבנן חייבו את המצווה ע"י דיבור. א"כ בודאי שאין לומר שהמחשבה קודם הברכה תעלה לו לספירה שהרי רבנן תיקנו שיוציא בפה, ולא יוכל

לצאת במחשבה. (אמנם השאג"א (סי' ז') והבאה"ל (סי' סב' ס"ד) סוברים שגם בדרבנן יצא למ"ד הרהור כדיבור.) ויש להאריך הרבה ואכ"מ.

ב"מ ו

ספירה מסופקת בספירת העומר?

יש לדון, אדם שהאריך בתפילת ערבית ונשאר לבדו בביה"כ ומסתפק כמה ימים היום לספירת העומר, אולי 18 אולי 19, החליט שיספור פעמיים מספק אם היום 18 אומר "היום שמונה עשר וכו'", אם היום 19 "היום תשעה עשר וכו'". האם מועילה ספירה זו לצורך מצוות ספירת העומר?

בשאלה זו דן בשו"ת דבר אברהם (א, לד), והביא את הסוגיא לפנינו. וכך, מבואר בגמ' שאדם שהעמיד את כבשיו למנין מעשר בהמה, וכבש שיצא החוצה ונספר קפץ וחזר פנימה, כולם פטורים מן המעשר כיון שהמנוי עתה מעורב בין כולם, והתורה אמרה "עשירי ודאי ולא עשירי ספק".

שואלים תוס' (נב ד"ה קפץ) שהכבש שנספר יתבטל בין הרוב שלא נספרו. הביא השיטמ"ק בשם הרא"ש, שאמנם יתבטל ברוב, אך הלכה של "רוב" אין זה אומר שודאי לא נספר, אלא זה הנהגה שהתורה אמרה שנלך אחר הרוב, ועדיין לא יצאנו מכלל הבעיה של עשירי ספק ולא עשירי ודאי, כאשר התערב איסור בהיתר ברוב והתבטל, זה לא אומר שאין כאן איסור, אלא התורה אמרה תתנהג כפי ההיתר, אך בעשירי ודאי ולא בעשירי ספק, עדיין יש כאן ספק. (והרבה באחרונים ביארו את דברי יסודו של הרא"ש)

אומר הדבר אברהם, כאשר אומרים למאן דהוא לספור, אז צריך "לספור", אם אין לו מנין ברור זה לא ספירה, מה יעלה ומה יוריד אם לא יודע היכן נמצא בספירה, כל המושג של ספירה, שברור כמה יש לפניו, ואם התורה אמרה "עשירי" צריך להיות העשירי בודאי ולא בספק, היות ואין דין על התשיעי, צריך להיות עשירי.

ע"כ כתב הדבר אברהם מי שנסתפק בספירת העומר ולא יודע כמה היום, מה יועיל שיספור ב' ספירות מספק, הוא לא ספר, כל המושג של ספירה שהוא יודע כמה ימים אנו בספירת העומר. אך למעשה הקל לספור כך בלא ברכה בצירוף השיטות שספירת העומר בזמן הזה מדרבנן וכו', ויש עוד בפוסקים בהלכה זו כיצד לנהוג למעשה, וכדרכנו בטור זה אין באנו להביא הלכה אלא לעורר לב המעיין.

יה"ר אחר ספירת העומר

ראיתי באחד מקבצי "עיון הפרשה" שהביאו להקשות בשם הגר"י רוזן שליט"א, מדוע על כל המצוות הנעשות זכר למקדש לא תיקנו לומר יה"ר שיבנה בית המקדש. ואולי יש לומר, פעמיים בתפילה נזכר יה"ר שיבנה בית המקדש, אחר קרבנות. ואחר תפילה. אמנם אמרו בגמ' (סנהדרין צו:), וכך הביא בב"י בשכר פסיעות שפסע נבוכנצאר נתנה לו מלכות למשך ד' דורות כמבואר בגמ' במגילה (עי' הקדמה לשלמי תודה - פלמן. בשם הח"ת, נפלא), אנו מתפללים שבשכר אלו הפסיעות, יבנה לנו בית המקדש. וכו'.

אולם, עוד טעם נתנו בתפילה זו לאחר שמו"ע, ברמ"א (קכג' סעיף א') ובערוך השלחן (קכג' סעיף ב'), תפילה במקום עבודה, לשון הרמ"א. תפילה במקום קרבן, לשון הערוה"ש.

מסתבר מילתא, שהוא העניין באמירת הי"ר הנ"ל אחר עבודת הקרבנות, כמו שהאריך לבאר המ"ב (סי' מח'), שקבלו חז"ל, עתה שאין לנו בית המקדש מי שעוסק בהם ובפרשיותיהן מעלה עליו הכתוב כאילו הקריבום וכו'. ובודאי יש מקום גדול לומר את הי"ר הנזכר.

עוד מתפללים על בנין בית המקדש, בברכהמ"ז. אמנם לא בסגנון של הי"ר הנזכר, אולם "רחם" ו"בנה ירושלים", מלבד הטעמים הידועים, יש להוסיף את דברי הגמ' בגמ'.

בשלהי חגיגה, כאשר אין לנו מזבח, שולחנו של אדם מכפר. אמנם נתנו טעם הקדמונים משום הכנסת אורחים. אולם בשיעור בארנו ע"פ דברי המהרש"א (ב"ב ס':) שלאחר החרבן אמרו, שישיר מעט ולא יאכל, והרי זה כהקרבת קרבן, כידוע ומקובל בשם "תענית הראב"ד". שהרי זה חלף קרבן.

לאור האמור, היה נראה שכך העניין דווקא בספירת העומר. והוא ע"פ מה שכתב הבעל המאור והביאו אף בר"ן (שלהי מסכת פסחים), מפני מה אין מברכים ברכת שהחיינו על ספירת העומר, וז"ל "שלא מצינו ברכת הזמן אלא בדבר שיש בו שום הנאה כגון נטילת לולב שהיא באה לשמחה ותקיעת שופר לזכרון לאבינו שבשמים ומקרא מגילה דחס רחמנא עלן ופרקינן ופדיון הבן שמברך אבי הבן שהחיינו לפי שיצא מספק נפל וכו' ולספירת העומר אין בו זכר לשום הנאה אלא לעגמת נפש לחורבן בית מאווינו". עכ"ל הצריך לנו לע"ע.

עולה מתוך הדברים כך, יש מצוות שתיקנו "זכר למקדש" כפי שיוזעים דברי מרן רי"ז הלוי (מנחות במצוות ספירת העומר) כפי המוכח מהגמ' בסוכה מא'. אולם יש לחלק בין מצוות שעשו אותם זכר למקדש לשם "שמחה", א"כ הגדרתם היא לא רק "זכר למקדש", אלא לזכר המצוות שנהגו בבית המקדש. וזאת העבודה המוטלת עלינו את עשיית המצווה ההיא (כמבואר ברמח"ל דרך ד' ח"ד). ויש מצוות שהם "זכר לבית המקדש" - עצמו.

תפילה זה כנגד הקרבנות - שאין לנו. עבודת הקרבנות - אין לנו. ספירת העומר, דברי הבעל מאור ברור מללו, אין בו שמחה כי אם עגמת נפש - אין לנו בית המקדש. ולכן, יהי רצון שיבנה בית המקדש. או כפי הנוסח המקובל הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו א"ס.

כתובות עב

מה ההבדל בין "ספירת זבה" ל"ספירת העומר"?

עצם ספירת ימי הטהרה של אשה, מוטל על האשה, ולמדו מ"וספרה לה שבעת ימים". שואלים תוס' (ד"ה וספרה), מדוע זבה אינה מברכת על ספירתה, כמו שמברכים על ספירת העומר. אומרים תוס', היות ואם תראה דם במנין הימים תסתור ספירתה, אין לה למנות.

וצריך להשכיל, ומה בכך שתראה ותסתור ספירתה. הרי בזמן שספרה הייתה מונה כדין התורה "וספרה לה", ונהי שתראה, אח"כ התחדש דבר בעולם, שאינה ראויה להשתמש בספירה. ומה בכך. הרי בעת הספירה ספרה כדין. מוכח מדברי התוס', שכל עוד שלא תגיע ליום השביעי בטהרה גמורה, אין כאן "ספירה", אמנם נכון שיש עוד יום מנוי ועוד יום מנוי, אולם אנו צריכים שתגיע ל"שבעה ימים", ודבר שאינו ברור לספירתו, ואפשר שיתבטל באמצע, לא מונים. אולם ספירת היובל דבר שבי"ד עושים בכל שנה, זה מהות הספירה ולא תתבטל. וכן בספירת העומר.

אמנם היה ראוי לעיין בספירת העומר, הרי לכאור' זה בדיוק דומה לנידון בזבה שתסתור, ולכן אינה מברכת על ספירתה, אף שמעיקר הדין מבורר בתוס', שיש לה מצוה לספור, רק לא מברכת שמה תסתור. ה"נ בספירת העומר, נהי שיש מצוה לספור, אולם הרי יכול יום אחד לשכוח ולא לספור.

אמנם דבר זה יהיה תלוי במחלוקת הראשונים, האם כל יום ויום יש מצוה, או שכל ספירת העומר מצווה אחת ארוכה. לצד שכל יום ויום היו מצווה, ברור החילוק בין ספירת זבה לספירת העומר, שהרי בספירת זבה, כל עוד לא תגיע ליום השביעי אין כאן "ספירה". אולם בספירת העומר, היום שספר הוא "ספור", וכל יום מצוותו הוא. ומה שנאמר ספירת החמישים יום, זה דין והלכה, ומצד שני, הגבלה עד כמה ימים צריך הוא לספור.

אולם לצד שכל ימי ספירת העומר מצווה אחת היא, אם לא ספר את כל הימים, התבטלה מצוותו. באמת צריך לעיין וללבן, מה ההבדל בין ספירת העומר, שכן

מברך. לספירת זבה, שלא מברכת שמא תסתור, הרי אף בספירת העומר נחשוש שמא ישכח וידלג יום אחד. אולם הדבר הברור, שיש הבדל בין דבר שיכול להתחדש מחמת דבר תלוי בדעת האדם, לדבר שאינו תלוי בדעת האדם. אם זבה תסתור את ימיה באמצע הספירה, אין זה תלוי בה כלל. ולכן היות ויש צד שדבר שיכול לקרא מצד הטבע, אולם לא תלוי הוא בידי האדם, אין כאן ספירה מוחלטת בשביל לתקן ע"כ ברכה. אולם בעניין ספירת העומר, הרי הדבר תלוי ביד האדם, ואם ישכח או לא, הרי אמנם שגיאות מי יבין, והכל חולים אצל שכחה, אולם אחרי הכל נתון הדבר בידיו שלא ישכח, ולכן מברך, ואינו חושש שמא יסתור באמצע.

האם יהיה נפק"מ לברכת שהחיינו על ספרה"ע?

אולם יכול להיות שיהיה נפק"מ לגבי ברכת שהחיינו על ספירת העומר, וכך, דנו הראשונים בשלהי מסכת פסחים מדוע לא תיקנו ברכת שהחיינו על מצוות ספירת העומר. (ועי' שהארנו בעיונים על הדף למסכת פסחים, דף קכ"א.) בר"ן ובבעל המאור (כח. מדפה"ר בפסחים) נקטו ב' טעמים וז"ל דכיון דספירת העומר אינו אלא לזכר בעלמא דהכי אסקינא בדוכתיה במנחות וכו' אבל להטעינו זמן אין לנו. ועוד שלא מצינו ברכת הזמן אלא בדבר שיש בו שום הנאה וכו' ולספירת העומר אין בו זכר לשום הנאה אלא לעגמת נפש לחורבן בית מאווינו עכ"ל. ויעויין עוד בהשגת הראב"ד. (וכן כתב הרשב"א בתשובה ח"א סי' קכו) ודומה לזה כתב בכלבו (סימן נה ד"ה בליל שני) וז"ל ואין מברכין זמן בספירת העומר לפי שאין מברכין זמן אלא על דבר המתחדש לו שיש לו הנאה ושמחה ובזה אין לו שום הנאה אבל יש בו צער שמזכירין חורבן הבית שאין אנו יכולים להביא העומר.

ולפי מה שהתבאר בתוס' לפנינו הנ"ל, היה נראה על צד החשבון, כך, ברא"ש (פ"ח מבכורות סי' ח') הביא שיטת ראשונים, שאין לברך שהחיינו בברית מילה שאין הקטן יצא מחזקת נפל. ע"כ זאת השיטה.

הרא"ש הקשה עליהם, ומה בכך הא עיקר המצוה הסרת הערלה, קיים. ועוד, הא רוב לחיים. עכ"פ שיטה זו למדה לכאור', עד כמה שאפשר שזה הקטן לא יהיה בבר קיימא, אין לברך שהחיינו. וסברתם לכאורה, ע"פ מה שכתבו התוס' לפנינו, וכפי שהתבאר, שזבה אינה סופרת נקיים בברכה, שמא תסתור בספירתה ותמצא מברכת לבטלה. והקשנו, הרי מה בכך שתסתור, הרי בזמן שמנתה המנין נעשה כדת וכדין. למחרת התחדש דבר, וסתרה את השבעה ימים נקיים. והתבאר שכל עוד שלא ספרה שבעה נקיים, לא ספרה. ולכן כל דבר שיסתור בעצם מניינו, אין ע"כ ברכה. ה"ה לכאור' בנפל, יש דין מסוים להסיר את הערלה, ולפיכך כאשר אין הוא יצא מכלל נפל, אין לברך שאולי ימות, ונמצא אתה מברך לבטלה. אף שבזמן הסרת הערלה, היה הברית קודש כדת וכדין, בכ"ז כל דבר שיסתור אין לברך. (יש לדון עפ"ז מל לאחר ל' האם יברך או דלא תקון)

במ"ב (סי' תפט' סק"ג) פסק, שנשים לא יברכו על ספירת העומר, שמא ישכחו. וסתם ולא פירש. ולפום פשטא, לשיטת הבה"ג דכל המטמוני"ם חד מצוה הוא, א"כ כאשר ישכחו נמצא שברכותיהם למפרע בטלות. וממש דומיא לתוס' לפנינו גבי סתירת זבה. (באמת איכא למימר שהבעיה היא להבא. ויעויין לקמן.)

מעתה, במילה מצאנו שחשש נפל, כלומר, שבר באמצע הזמן לקיום המצוה, לאלו השיטות, רק אין מברך שהחיינו. אולם את ברכת המצוות, לא מצאנו שביטלו מחמת כך. אולם באשה תוס' בכתובות בעצם נקטו שהיו צריכות לברך, אלא שיש חשש שתראה טומאה (ועויין משך חכמה פ' אמר), ולפיכך את הברכה עצמה ביטלו. וכן בספירת העומר, מחמת חשש שכחה, נקט המ"ב שאין לברך.

ואולי עפ"ז ינתן לומר, חשש באיש שלא יספור יום ויום, הוא חשש רחוק, די שרוב דומיא דנפל. עכ"פ, חזינן ששהחיינו לא מברך. ובאמת במטה משה (הובא בספר התודעה) כתב, שאין מברכים שהחיינו שמא ישכח יום אחד, ונמצאת הברכה לבטלה.

אלא דכל זה על צד החשבון והפלפול (למעט אולי דעת המטה משה לעיל), שהרי שוברו בצידו, חדא, במ"ב מביא את הנ"ל בשם השולחן שלמה, ובעצם מרן הח"ח צטט את דברי השולחן שלמה רק בחלקו, שלשונו הוא "שבדאי יטעו יום אחד ולא יודעים הדין". לפום ריהטת לשונו משמע, שהבעיה בברכה היא על להבא, שאינן יודעות את הדין, שקיי"ל שמי שלא ספר יום אחד אינו מברך עוד, והם יטעו ויברכו ברכה לבטלה. ולא מחמת שהברכות למפרע הם ברכות לבטלה, מחמת שהתבטלה הספירה. ותו, דילמא הנך שיטת ראשונים בהרא"ש שאין לברך שהחיינו, לא משום חשש מיתה, ולכן יש חשש ברכה לבטלה. אלא, משום שאין לברך שהחיינו, כלומר שנתן לנו את החיים, ומברך זאת בשמחה, בזמן שהקטן לא ודאי בר קיימא. (וכך יותר משמע בהר"ן ובמאור שלהי ערבי פסחים שנקטו שבפדיון כן מברך משום הנאה ושמחה דכבר יצא מכלל נפל.) וע"ז הקשה הרא"ש, ומה אכפת לך, חדא, את המצוה קיימת ועליה אתה מברך שהחיינו. ועוד, הרי רוב לחיים.

{בפסחים קכא, הוספנו מעט מראי מקומות, ועיין עוד בר"ן בסוכה כב': מדפה"ר סוד"ה וכתבו. וביאור דבריו ברדב"ז סי' אלף שכז'. ועיין ברלב"ח סי' סב'. במהרי"ל מנהגים הלכות ספירת העומר. ובספר האשכול, הלכות פסח דף קנט'. כתב שיוצאים בברכת שהחיינו בברכת שהחיינו דפסח. ועי' בשו"ת יהודה יעלה או"ח סי' קנה' שתמה טובא על טעם זה. עי' קדושת לוי, סו"פ נשא הובא בפס"ת. ובעקידה {הובא בספר התודעה}.

מתוך שקלים דף י

נוסח "ספירת העומר" לפי מעשה הקצירה.

העומר ושתי הלחם באים רק מן החדש ורק מן הארץ ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאים ממנה העומר והביכורים ושתי הלחם וכו'. העומר נקצר בליל ששה עשר בניסן כל הלילה כשר לקצירה. מה הנוסח הנאמר בספירת העומר. "ב"עומר או "ל"עומר. ברמ"א כתב בעומר וכן בט"ז, וטעם הט"ז שהרי קצירת העומר הייתה בלילה וא"כ מתאים לומר "בעומר" כי אם יאמר "לעומר" משמע לעומר שנקצר כבר אמש. אולם האר"י (שער הכוונות ענין ספה"ע דרוש יא') וכן בשל"ה כתבו לעומר. (וכן בכל בו ובמחזור ויטרי ובשבה"ל) והמעניין שבין לאומרים לעומר ובין לאומרים בעומר ל"ג בעומר אין מאן שקורא ליום זה ל"ג לעומר. (בשו"ע תצ"ג כן כתוב בלשון ל"ג לעומר) (המגיד מטריסק בספרו מגן אברהם עמד על דבר זה) במ"ב כתב שרוב הפוסקים הביאו לומר לעומר ואין בדבר זה עיכוב שהרי אפילו לא אמר לא לעומר ולא בעומר יצא אם רק מנה את מספר הימים. בין לאומרים ב"ב" ובין לאומרים ב"ל" כתב הפרמ"ג (משב"ז סק"ג) דהניקוד צריך להיות בקמץ.

נזיר דף לט מ

חומר איסור השחתת הזקן כנגד תגלחת בספירת העומר.

שלשה מגלחין ותגלחתן מצוה "נזיר" "מצורע" ו"לוויים". לומדת הגמ' שעיקר החידוש הוא שמצוות התגלחת היא בתער. אף שלמדו איסור השחתת הזקן ע"י תער וכו'. בימי ספירת העומר כתב המחבר (או"ח סי' תצ"ג סעיף ב') נוהגים שלא להסתפר עד לג' בעומר וכו' ואין להסתפר עד לד' בבקר. דעת הרמ"א שמסתפרים בלג' בעומר. עי' במ"ב את השיטות השונות. לסיכום הדברים: א. מתחילת ספה"ע עד יום לד' בבוקר. (שו"ע) ב. כנ"ל עד יום לג' בבוקר. (רמ"א ס"ב) ג. מל' ניסן עד ג' סיון בבוקר. (מג"א) ד. ב' אייר עד ערב שבועות. (הובא ברמ"א) ה. מפסח עד שבועות. (אורחות חיים להר"י מלוניל) וכך מפורסם בשם האריז"ל. אמנם כתב בשע"ת (או"ח סי' תקלא' אות א') ועי' בפרי עץ

חיים שער ספירת העומר שכתב בענין ההולכים על קבר הרשב"י ור"א בנו במירונין בל"ג בעומר שראה את מורו האר"י ז"ל שהלך שם לגלח את בנו במשתה ושמה בימים ההם. עכ"ל. לכאור' מבואר שבלג' בעומר עצמו כן גילח. או שהיה דווקא לקטן. כפי ההלכה שהמותרים בתגלחת בימי חול המועד מותרים אף בימי ספירת העומר. (וע' את עיקר דברי השע"ת הנ"ל ובביאור הלכה סי' תצג' ד"ה נוהגים.)

נשאל החיד"א בשו"ת חיים שאל (ח"א סי' ו') על קהילה שרח"ל נכשלו באיסור תגלחת בתער וככל שהוכיחו אותם לא שמעו, ועלתה מחשבה בידם שאם יתקנו תקנה שמותר להתגלח בימי ספירת העומר, יסכימו להתגלח ע"י סם או מספרים ולא יכשלו באיסור תורה של תגלחת ע"י תער.

האר"י לדון, האם מעדיפים שיעבור אדם על איסור קל כדי שלא יעבור על איסור חמור. והביא מתשובות הרשב"א שאדם נשבע שלא לצחוק, וחושש הוא שיעבור על נדרו ורוצה שיתיר לו חכם. ונקט הרשב"א שאין להתיר לו כיון שצחוק בין כך הוא איסור. ואין להתיר לו איסור חמור של שבועה כדי שיעבור על איסור קל של שחוק. והאר"י החיד"א לדון בדבריו.

ועוד הביא מהגמ' בגיטין, הייתה שפחה שנהגו בה העם מנהג הפקר, ורבה שחררה. אע"פ שהוא עבר על איסור לשחרר עבד או שפחה כנענית שאמרה תורה "לעולם בהם תעבודו", מ"מ אמרו בש"ס כיון שנהגו בה מנהג הפקר, איסור דרבים עדיף. א"כ מוכח מסוגיא זו שבאמת עדיף לעבור על איסור קל, כדי שישמרו איסורים נוספים. וזן בהרחבה בכל הנזכר.

וכותב לסיכום הענין כך, "אין ספק דאם ראשי העם יכולים לכוף להמון ישראל שלא יגלחו זקנם בתער חובה עליהם לכופם ולית דין צריך בשש בפרק אלו עוברין כמה לאוין במזיד תדיר רחמנא ליצלן. ומנהג שלא לגלח בימי העומר יהא מונח במקומו כיון דכך פשט המנהג וכבר נודע כמה גדול כח המנהג וספרין פתיחו. אכן אם מעלת רבני העיר וראשי הקהל עיניהם תחזינה מצרים ואמדי דעתיהו דאין המון העם נשמעין להם אם לא בהתיר להם מנהג העומר כולי האי ואולי נראה פשוט דחובה מוטלת לבטל מנהג העומר כדי לקיים איסורי תורה. ומעתה מבאר החיד"א, שמנהג לא להסתפר בימי העומר הוא מנהג קל. ולא נעשה משום פרישות או סיג מסויים. והביא מדברי הרדב"ז שנהג להתגלח כל ימי ניסן ואף בר"ח איר. ורבו השיטות בימי התגלחת. לכן נוטה להקל ולומר, שאם באמת יקבלו עליהם שלא יתגלחו בתער יש להקל להם להתגלח בימי הספירה.

המגלח בתער האם ראוי לעלותו לתורה?

מבואר בגמ' שלמדו השחתת הזקן, "פאת" האמור באיסור השחתת הזקן לכהן, מ"פאת" באיסור השחתת הזקן לכלל עם ישראל. האם אדם שחשוד על גילוח בתער והשחתת הזקן, האם מותר לעלות אותו לתורה במנין הקרואים. במגלה עמוקות (פרשת קדושים) הביא בשם הגאון רבי אלעזר בעל הרוקח בספר סודי רזיא שכתב, שאסור להעלות לספר תורה מי שמגלח זקנו בתער, שנאמר "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי", "לספר" לשון תספורת, "ותשא בריתי עלי פיך", בריתי זו התורה, שנא', אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי. אמנם בספר חסידים (סי' תשסח) כתב, לא יתכן לקרוא לספר תורה בפרשת עריות למי שהוא חשוד על העריות, וכן על כל דבר שהאדם חשוד עליו, לא יקראנו לעלות באותה פרשה, כדי שלא ילבין פניו ברבים.

ע"ז הדרך הביא בחת"ס (או"ח סוף סי' טו'), הביא בשם רבו הגאון רבי נתן אדלר זצ"ל, שאין לקרוא לתורה את מי שאינו נזהר באיסור חדש, בפרשת העומר, שנאמר שם: ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה, וכן כל כיוצא בזה.

אולם בכנסת הגדולה (סי' רפב' בהגהות הטור) והאליה רבה (סי' קלח) כתבו, שזהו באופן שהוא רק חשוד על כך, ולא נתברר הדבר, אבל אם הדבר ברור, אדרבה ראוי לקראו כדי שיתבייש וידע עונשם ויפרוש מהם, ושב ורפא לו. ברב פעלים (ח"ב או"ח סי' יא') האריך לדון בכמה נושאים הקשורים לעוברי עבירה, צירוף למנין, לזימון, לתורה וכד'. וכתב בתו"ד, מהשב יעקב (אה"ע סי' יז) שכתב, מחמת השחתת הזקן אין לפסלו רק אחר התראה שמזהירים אותו ומודיעים לו שעבר בחמשה לאוין וכו'. והביא מהר"ח פלאגי ז"ל (חיים ביד סי' צ') שהביא מספר שאלת יעב"ץ, שהגאון יעב"ץ ז"ל בתשובה שם התנצל על מה שהיו מרננים אבתריה שהיה מסביר פנים למי שגלח הזקן, והשיב להם כי גם הוא לו לבב כמותם, אבל מה נעשה כי הדור פרוץ, ובראותם שאנחנו מרחיקים מהם הם יוצאים לגמרי חוץ לדת, לכן ע"י ההתקרבות וההסברת פנים הם מתביישים ואינם פורקים עול התורה לגמרי.

נזיר יד, ב

מדוע יום פטירתו של משה רבינו, יום צער. יום פטירתו של רשב"י, שמחה?

כאמור המבואר בדברי הסוגיא שהצד שקיבל עליו נזירות כיום פטירתו של משה רבינו הוא מחמת צער באותו היום ומחמת כך רבו נזירות בעם ישראל. (עי' לעיל בנדפס לפנינו בריב"ן שלא נקט מחמת צער אלא מחמת המציאות, אולם כבר הגיה הר"ב רנשוברג כאמור.) וצריך להשכיל מאי שנא מיום פטירתו של רשב"י ביח' אייר שהוא יום שמחה, ואין אומרים בו תחנון, וכנהוג בקהילות הקודש שיום זה הוא יום שמחה לכלל ישראל. מאי שנא.

אמנם, כלל לא ברור שיום ל"ג בעומר הוא יום פטירתו של הרשב"י. י"א שהוא זמן לידת רשב"י וזמן פטירתו שהרי הקב"ה ממלא שנותיהם של הצדיקים מיום ליום כמבואר בר"ה דף יא' (עי' בני יששכר) בסדר הדורות הובא שנפטר רשב"י ג' תתפ"א ובתולדות התנאים ואמוראים הובא שנפטר בערך בשנת תתק"כ. אולם, י"א שהוא טעות ואין יום זה פטירת הרשב"י דהמקור הוא מהפרי עץ חיים ונשתרבה שם טעות וכל ענין השמחה הוא מחמת שביום זה נסמך ע"י ר"ע. (הובא בכף החיים סי' תצג סקכ"ו) א"כ לק"מ מדוע יום זה הוא יום שמחה, ביום זה נסמך הרשב"י ע"י ר"ע, ולא קשור ליום פטירתו.

אולם לשאר השיטות, נאמרו כמה ביאורים מה ההבדל בין יום זה ליום פטירתו של משה רבינו. בספר דבר יום ביומו (הובא בטעמי המנהגים בהערה לקונט"א אות תרד) לפי שמשה רבינו בכה על יום מותו ולא חפץ בו מטעם שרצה לקיים מצוות הארץ לפיכך הכל בוכים על מותו ומתאבלין. ואילו הרשב"י שמח על יום מותו ועמד ומצפה לו כמבואר באדר זוטא בפ' האזינו דף רלא'.

בספר הילולא רבא (דף כב') להרב יעקב אנהורי כתב שבז' באדר מתאבלין שלא נכנס משה רבינו לא"י ובל"ג בעומר שמחים שנצוצי נשמת משה שנכנס ברשב"י נכנסו לא"י.

בשער יששכר (מונקטאש מאמרי חודש איר מאמר גל עיני אות כג') ביום פטירת משה נשתכחו 300 הלכות והרשב"י גילה סודות ביום פטירתו.

רבי אברהם אשכנזי (בהסכמה לקונ' כבוד מלכים להגר"ש העליר) שהרשב"י עצמו נתרצה לשמחה שביום זה נתקנו העולמות כמבואר לקורא באדרות.

עקרי הענין של ספירת העומר – תענית בה"ב – לג' בעומר

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה'. (ויקרא כג טו-טז)
שבעה שבועות תספור לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות (דברים טז ט')

מדוע סופרים 49 ימים והרי כתיב 50.

עי' תוס' מנחות סה: ד"ה כתוב אחד. רש"י עה"ת אמור שם.
הרא"ש סו"פ ערבי פסחים. קורב"נ שם אות ג'. באר היטב סי' תפט' סק"י.
שו"ת ערוגת הבשם סי' קסח'.

מצוה על כל אחד ואחד לספור לעצמו (מנחות סה: נפק בטושו"ע סי' תפט') שומע כעונה נראה במחבר שם סעיף ג' שהוא דוקא גבי הברכה והנה הרשב"א (בתשובה תנח' הובא בב"י ד"ה כתב) וספרתם היו מיעוט ובעינין ספירה לכל אחד ואחד כמו דרשינן ולקחתם גבי לולב דבעינן לקיחה לכל אחד ואחד. ולהדיא כתב הרשב"א (קכו') דשייך לצאת רק בברכה. (ונתנו טעם דהשומעה כעונה יעלה לו שלחבירו יש יום ספור והוא עצמו לא ספר שאין זה רק מצוה אמירה בפה כברהמ"ז אלא שיהיה לו ימים ספורים ויל"ע)

פסק המחבר (תפט') שזמן הספירה הוא אחר תפילת ערבית. וכתב במ"ב (סק"ב) קודם עלינו לשבח דיח להקדים כמה שאפשר. והנה בבה"ל שם (ד"ה לספור) הביא פלוגתת רבוותא האם ספה"ע הוא דאורייתא או דרבנן. ובזה יש לתלות אם להקדים ספה"ע קודם למעריב. ובמור וקציעה ועוד כתבו דלמעשה היה ראוי לספור קודם מעריב אלא שנהגו להתפלל בעוד יום ולפיכך דחו לאחרי מעריב אולם כל כמה דאפשר יקדים שחביבה מצוה בשעתה. ובמ"ב (שם) כתב שהוא מחמת תמימות בעינין בתחילת הלילה וא"כ בין בלילה הראשון ובין שאר הימים צריך להיות בתחילת הלילה מיד. (ולא מבעי כדעות הראשונים שכל יום מימי הספירה מצוה בפנ"ע) וי"א דמה שהקדימו מעריב, מחמת תדיר.

האם מצות ספה"ע מצוה אחת ארוכה או כל יום מצוה בפני עצמה. כידוע תלו רבוותא בדברי הראשונים שמביא הטור (תפט') בדין שכח לספור יום אחד האם ממשיך שאר הימים לספור בברכה או לא. ובמקור חיים כתב שתמה הוא עוד מנעוריו שעל מצות עשה אחת יש כ"כ הרבה ברכות.

ומצוה לספור מעומד ולמדו רבוותא מהחל חרש בקמה ותקרי בקומה היינו בעמידה ובדיעבד יצא בישיבה. (מג"א בשם הרמב"ם)

ומברך אקב"ו על ספירת העומר. והקשו התוס' בכתובות (עב'. ד"ה וספרה) מדוע אין מברכין על ספירת זבה כשם שמברכים על ספירת העומר. ותי' שיש חשש שאם תראה תסתור לפיכך אין מברכין. (בבאר היטב שם אות ה' הביא רדב"ז וכפי הנדפס יש ט"ס וצ"ל ח"ד סי' אלף קב') הרדב"ז עצמו תירץ שאין ספירתה הכרחית דאם לא תרצה לאכול בקודשים ולשאר עניני טהרה לא תספור ולא תטבול. והשיג עליו בחק יעקב (סק"ו). ולדברי התוס' צריכים להשכיל למ"ד כל ספה"ע חדא מצוה הרי אם ישכח יום אחד אף הוא יסתור. בח"י הנ"ל תי' דאין זה שכית. אולם איכא למימר דגבי אשה שסתרה ספירתה עתה היא בטומאתה ואין כאן מאומה. אולם גבי ספה"ע אמת שכל

המטמוני"ם חדא מצוה אולם כל יום ויום הוא חלק מחלקי המצוה ויש ספירה של הימים לכה"פ עד רגע שסתר. ודו"ק.

"ב"עומר או "ל"עומר ברמ"א כתב בעומר וכן בט"ז אולם האר"י (שער הכוונות ענין ספה"ע דרוש יא') וכן בשל"ה כתבו לעומר. (וכן בכל בו ובמחזור ויטרי ובשבה"ל) והמעניין שבין לאומרים לעומר ובין לאומרים בעומר לל"ג בעומר אין מאן שקורא ליום זה ל"ג לעומר. (בשו"ע תצ"ל כן כתוב בלשון ל"ג לעומר) (המגיד מטריסק בספרו מגן אברהם עמד על דבר זה) בין לאומרים ב"ב" ובין לאומרים ב"ל" כתב הפרמ"ג (משב"ז סק"ג) דהניקוד צריך להיות בקמץ.

מנהג אנשים שבכתיבת מכתבים וכד' כותבים כך וכך למטמוני"ם וכתב בטעמי המנהגים (אות תריג') שאסור להסיח דעתו מהספירה שצריך להיות שבע שבתות תמימות וכתב בזהר דצריך דלא יתאבד מיניה חושבנא דא. והיו שנהגו לומר כמה פעמים ביום בלא ברכה היום כו"כ לעומר.

מצוות ספירת העומר אי היא מצוות עשה שהזמן גרמא

(יש בכך אריכות דברים ויש נפק"מ גבי חיוב הנשים והובאו רק עקרי הדברים ממש) הרמב"ם (פ"ז מתו"מ הכ"ד) נשים פטורות והכ"מ המבי"ט ובקרת ספר למדו שהוא מטעמא דהוי מצוות עשה שהז"ג. הרמב"ם במנין המצוות עשה קסא' כתב פטור נשים ובריש המצוה כתב שצונו לספור מקצירת העומר ובהא יש לעיין בלשון הנזכר היא מורה על הז"ג או על ענין שממנו מתחילה המצוה ועיין בדברי המ"ב גבי קידוש החודש ואכמ"ל ולקמן בדברי הט"א החזון יחזקאל. הרמב"ן בקידושין (לג':) בתו"ד מנה את מצוות ספירת העומר בתוך המצוות שאין הז"ג. ובדברי מלכיאל ח"ג סי' ה' ועוד כתבו דהוי ט"ס והיה כתוב בר"ת והמדפיסים פתחו שלא מן הענין. ועי' באבנ"ז או"ח ח"ב סי' שפד'. הט"א (מגילה כ'): והחזון יחזקאל בתוספתא לקידושין (פ"א ה"ח) נקטו דהגדרת מ"ע שהז"ג היא מצוה שהזמן גורם את חיובה ולא מצוה שמתקיימת בזמן מסוים. ועי' בהגרי"י פערלא (בהקדמה לרס"ג פרק יב' דהמבוא עמ' 60) בהרחבה בזה הענין והביא שם את השיטות בענין ספירת העומר ועל גוף הנדון אמאי לא מוגדר ספירת העומר מ"ע שהז"ג הביא את דברי הט"א ויסודו כפי שהבאנו מהחזון יחזקאל ויעווי"ש.

ימי הספירה "ימי דין"

בהם מתו תלמידי ר"ע. (יבמות סב':) בסוף פ"ב מעדיות רבי יוחנן בן נורי אומר שמפסח ועד עצרת נדונים הרשעים בגינהם ויעווי"ש. (שבלי הלקט) הם ימי דין על התבואה (טעמי המנהגים) מסעי הצלב התחילו בחודש אייר (ד"א תתנו') הנקראים "גזרות תתנו" עי' בסדר הדורות ובשל"ה (דף קי': מדפי הספר)

מנהג ימי האבלות

עי' שו"ע סי' תצ"ג ובמ"ב. (כל מנהג לפי ענינו יש ימים שמקילים ויעוין בפוסקים) אמתחילת ספה"ע עד יום לד' בבוקר. (שו"ע) ב. כנ"ל עד יום לג' בבוקר. (רמ"א ס"ב) ג. מל' ניסן עד ג' סיון בבוקר. (מג"א) ד. ב' אייר עד ערב שבועות. (הובא ברמ"א) ה. מפסח עד שבועות. (אורחות חיים להר"י מלוניל)

תענית בה"ב

כתב השו"ע (סי' תצב) יש נוהגין להתענות שני חמישי ושני וכו' וכן ברמ"א בסי' תקסו'.
טעם התענית:

עי' קידושין פא': ובתוס' שם שברגל יש קבוצות אנשים ונשים שבאים לשמוע הדרשות ונותנין עין זה על זה ולכן נהגו להתענות.
בראב"ד בשו"ת תמים דעים סי' קעז הביא משום שעשוי לקלקל יותר ברגל מחמת שמתענג במאכל ובמשתה ובמלבושים מיוחדים. והמקור מאיוב כדהביא המ"ב וכתב דא"כ בשבועות שהוא יום אחד אין חשש זה. באליה רבה תצב' ס"ג הביא משום שבחוה"מ הותרה מלאכה בדבר האבד ויש שעושים מלאכות אסורות וכתוב על המבזה את המועדות שאין לו חלק להוע"ה לכן גוזרים תענית על התשובה.
במטה משה סי' תשמז' ובלבוש תצב' כתבו היות ומזג האויר משתנה והשינוי מזיק לגוף מתענין שיחזק את גופו.
במרדכי בתענית רמז תרכט' ובס' חסידים סי' רכז' כתבו שהענין הוא בחשון שהיורה יהיה לברכה ובאייר שלא תלקה התבואה.
כתב המאירי בתענית יא' וכן במג"א תקעא' סק"ג שהגם שנהגו אנשי מעשה להתענות אולם תלמיד חכם אסור להתענות משום שממעט ממלאכת ה'.

במ"ב הביא שבמקומות שאין י' שמתענים אומרים סליחות אולם את הסליחה של תענית ציבור קבעו לא יאמרו אולם בפרמ"ג כתב שרק ידלגו על המילת "ציבור". ובלוח א"י כתב שיאמר תפילת ציבור. ובסליחה אפפנו מים כתב במ"ב שאין לומר אם אין י' שמתענים. וכאן לא הביא המ"ב שאפשר לדלג וצ"ע על לוח א"י שכתב בלא מקור שיש לשנות לתפילת שני חמישי ושני. הגאון הבוטשאש לימד זכות וכתב על אלו שכן אומרים תענית כוונתם על אלו שמתענים.

ל"ג בעומר

י"א שהוא זמן לידת רשב"י וזמן פטירתו שהרי הקב"ה ממלא שנותיהם של הצדיקים מיום ליום כמבואר בר"ה דף יא' (עי' בני יששכר) בסדר הדורות הובא שנפטר רשב"י ג' תתפ"א ובתולדות התנאים ואמוראים הובא שנפטר בערך בשנת תתק"כ.
וי"א שהוא טעות ואין יום זה פטירת הרשב"י דהמקור הוא מהפרי עץ חיים ונשתרבה שם טעות וכל ענין השמחה הוא מחמת שביום זה נסמך ע"י ר"ע. (הובא בכף החיים סי' תצג' סקכ"ו)

חלק'ה במירון:

(מעניין - המקור לשם חלק'ה הוא מערבית)
בשע"ת (הל' חוה"מ סי' תקלא' אות א') והענין של שמחה הוא מנהג א"י ג"כ שעושין שמחה בתגלחת הראשונה של קטן שמחנכין אותו במצוה להיות לו פיאות הרא"ש ועי' בפרי עץ חיים שער ספירת העומר שכתב בענין ההולכים על קבר הרשב"י ור"א בנו במירון בל"ג בעומר שראה את מורו האר"י ז"ל שהלך שם לגלח את בנו במשתה ושמחה בימים ההם.
במשנת חסידים (מסכת אייר) ואם דר בא"י ילך לשמוח על קברו ושם ישמח שמחה גדולה וכ"ש אם הוא פעם ראשונה שמגלח ראש בנו ומניח הפאות שהיא מצוה.
כתב הגרש"א מרגליות (קונט"א לעניני הילולא דרשב"י באות נא') דצריך לדייק את לשון המשנת חסידים "מניח פאות" לאפקי מהראשי חדשים שבאו ועולים מירונה עם ילדיהם ומגלחים ראשי בניהם ומשאירים בלורית שעל אלו שעוונותיהם רבו למעלה ראש נאמר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי.